Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Covid-19: kansalaisyhteiskunnan rooli Euro–Välimeri-alueen jälleenrakentamisessa ja selviytymiskyvyssä”

(oma-aloitteinen lausunto)

(2023/C 140/03)

Esittelijä: **Angelo PAGLIARA**

Komitean täysistunnon päätös	25.3.2021
Oikeusperusta	työjärjestyksen 52 artiklan 2 kohta
	oma-aloitteinen lausunto
Vastaava jaosto	ulkosuhteet
Hyväksyminen jaostossa	20.12.2022
Hyväksyminen täysistunnossa	24.1.2023
Täysistunnon nro	575
Äänestystulos	
(puolesta / vastaan / pidättyi äänestämästä)	183/0/5

1. **Johdanto**

1.1 Pandemiakriisi on koetellut Euro–Välimeri-aluetta ankarasti, pahentanut jo olemassa olleita ongelmia ja luonut uusia haasteita entisten lisäksi. Tästä aiheutuvat sosioekonomiset seuraukset saattavat lisätä eriarvoisuutta erityisesti niissä maissa, joiden talous- ja tuotantojärjestelmät ovat heikot.

1.2 ETSK:n Euromed-seurantakomitea on päättänyt keskittää huomionsa kansalaisyhteiskunnan rooliin Euro–Välimeri-alueen jälleenrakentamisessa ja selviytymiskyvyssä.

1.3 Tiedonannon laadintaan ovat osallistuneet Euro–Välimeri-alueen kansalaisyhteiskunnan organisaatiot ja eri maiden talous- ja sosiaalineuvostot. Erityisen tiivistä yhteistyötä on kehitetty Marokon talous-, sosiaali- ja ympäristöneuvoston kanssa, joka osallistui vuoden 2021 Euromed-huippukokouksen järjestelyihin.

1.4 Tiedonanto tuo näin ollen merkittävää lisäarvoa sen ansiosta, että kansalaisyhteiskunta Välimeren molemmin puolin on ollut osallisena.

1.5 Tiedonannolla täydennetään aiempia tiedonantoja aiheista ”Yleissivistävä ja ammatillinen koulutus Euro–Välimeri-alueella”, ”Digitalisaatio ja pk-yritykset Euro–Välimeri-alueella” ja ”Kestävä kehitys Välimeren alueella” ([1]).

2. **Päätelmät**

2.1 Kansalaisyhteiskunta reagoi pandemiaan maailmanlaajuisella tasolla välittömästi toimimalla etulinjassa ja tarjoamalla apua väestölle. Myös Euro–Välimeri-alueella kansalaisyhteiskunnan rooli covid-19-pandemian kielteisten vaikutusten lieventämisessä on ollut ratkaisevan tärkeä.

2.2 Euro–Välimeri-alueella kansalaisjärjestöt ovat tukeneet hallitusten toimia tarjoamalla keskeisiä palveluja ja terveydenhuoltoa, jakaneet henkilönsuojaimia ja edistäneet tärkeän tiedon levittämistä erityisesti syrjäisillä alueilla. Niiden toiminta on ollut ensiarvoisen tärkeää myös pyrittäessä lieventämään pandemian vaikutuksia heikoimmassa asemassa oleviin väestöryhmiin, kuten naisiin, nuoriin, maahanmuuttajiin ja vammaisiin henkilöihin.

([1]) Lisäksi tiedonanto täydentää ETSK:n äskettäisiä aiheeseen liittyviä lausuntoja, erityisesti seuraavia: Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheista ”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi elpymis- ja palautumistukivälineen perustamisesta” (COM(2020) 408 final – 2020/0104 (COD)) ja ”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi teknisen tuen välineen perustamisesta” (COM(2020) 409 final – 2020/0103 (COD)) (EUVL C 364, 28.10.2020, s. 132); ”Asetus koronaviruksen vaikutusten lieventämistä koskevasta investointialoitteesta” (ECO/515) (ei vielä julkaistu virallisessa lehdessä); ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Covid-19-kriisin jälkeinen polttava kysymys: suunniteltu uusi monenvälinen toimintamalli” (oma-aloitteinen lausunto) (EUVL C 364, 28.10.2020, s. 53).

2.3 Kansalaisyhteiskunnan aktiivisuus on mahdollistanut solidaarisuuden vahvistamisen Euro–Välimeri-alueella. Monet eteläisen naapurialueen kansalaisyhteiskunnan organisaatiot ovat luoneet solidaarisuutta edistäviä kansalaisryhmiä, kokeilleet innovatiivisia menetelmiä ja tehostaneet verkkotiedotustaan ja koordinointitoimiaan.

2.4 ETSK on vakuuttunut siitä, että oikeudenmukainen ja tasapuolinen taloudellinen ja sosiaalinen elpyminen on mahdollista vain työmarkkinaosapuolten, kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden sekä yksityisen sektorin ja erityisesti pk-yritysten osallistumisen avulla. Välimeren alueen elpymisen sekä kestävien ja selviytymiskykyisten sosioekonomisten mallien kehittämisen on perustuttava oikeusvaltioperiaatteen noudattamiseen sekä demokraattisten arvojen ja sosiaalisten ja ihmisoikeuksien suojelun kaltaisiin periaatteisiin, ILO:n keskeisten yleissopimusten täytäntöönpanoon ja yhteiseen sitoutumiseen kestävän kehityksen ja ilmastoneutraaliuden tavoitteiden puolesta.

2.5 ETSK suhtautuu myönteisesti Välimeren aluetta koskevan uuden toimintasuunnitelman hyväksymiseen ja korostaa, että kaikilla elpymistä tukevilla toimilla on pyrittävä alueen kehittämiseen ja sen väestön elämänlaadun parantamiseen.

2.6 Välimeren alueelle keskittyy nykyään lukuisia sosiaalisia, poliittisia, ympäristöön liittyviä, geopoliittisia ja maahanmuuttoon liittyviä haasteita, jotka ovat keskeisiä paitsi Euroopan myös koko maailman kannalta. ETSK katsoo, että alueen kasvaviin moniulotteisiin haasteisiin voidaan vastata vain uudistamalla ja tehostamalla monenvälisyyttä Euroopan unionin tuella.

2.7 Ilmastonmuutoksen vaikutukset näkyvät myös Välimeren alueella aavikoitumisena, vesipulana ja lämpötilojen nousuna. Nykyinen kriisi on tuonut esiin tarpeen vahvistaa yhteistä selviytymiskykyä ja käynnistää uusia yhteistyöhankkeita ympäristön ja digitalisaation alalla. ETSK katsoo, että myös kansalaisyhteiskunnan tietoisuuden parantamiseksi ja sidosryhmien osallistumisen lisäämiseksi on hyödyllistä laajentaa ja vahvistaa WestMED-strategian kaltaisia aloitteita, jotta voidaan edistää ilmasto- ja ympäristötavoitteiden saavuttamista sinisen talouden mallien avulla, joilla pyritään luomaan työpaikkoja ja suojelemaan ekosysteemiä ja monimuotoisuutta.

2.8 Euroopan unioni on nyt kymmenen vuotta arabikevään jälkeen uudistanut yhteistyöstrategiansa Välimeren alueen kanssa. Tässä yhteydessä ETSK katsoo, että Välimeren alueen uusi toimintaohjelma on keskeinen väline alueen sosiaalisessa ja taloudellisessa elpymisessä covid-19-kriisin jälkeen. Uudistettua kumppanuutta koskevan sitoumuksen on kytkeydyttävä taloudellisten ja sosiaalisten haasteiden lisäksi tiiviisti myös ympäristöön, väestörakenteeseen ja maahanmuuttoon liittyviin haasteisiin samalla unionin edistymistä ja perusarvoja täysin kunnioittaen. Terveydenhuoltojärjestelmien tilanne on osoittautunut alueen monissa osissa haavoittuvaksi, ja pandemiakriisi on tärkeä testi, joka voi vaikuttaa myös poliittiseen vakauteen.

2.9 Välimeren alueen elpymis- ja jälleenrakennusohjelmissa olisi kiinnitettävä erityistä huomiota matkailualan ja etenkin pk-yritysten nopeaan elpymiseen, koska ne työllistävät yli puolet EU:n työntekijöistä. Kriisin pitkällisillä vaikutuksilla, kuten rakenteellisella työttömyydellä – ja erityisesti nuorten ja naisten työttömyydellä – olisi vakavia sosiaalisia seurauksia.

2.10 Työntekijöiden inhimillisen pääoman kehittäminen on erityisen tärkeää EU:n Välimeren alueen kumppanimaiden kestävän kehityksen kannalta. Erityisesti matkailualalla olisi edistettävä henkilöstön koulutusta. Lisäksi ETSK toteaa, että ”aivovuoto” eteläisistä kumppanimaista pitkälle kehittyneisiin teollisuusmaihin on merkittävä este erityisesti eteläisten maiden talouksien digitalisaatiolle. Euroopan unionin jäsenvaltioiden tulisi tämän vuoksi helpottaa sekä itsenäisten ammatinharjoittajien että työntekijöiden lyhyen ja keskipitkän aikavälin työlupien saamista EU:ssa, erityisesti tietotekniikka-alalla. Lisäksi komission tulisi tukea digitaalisten hankkeiden toteuttamista kumppanimaissa, jotta erityisesti tietotekniikan ammattilaisilla olisi hyvät työllistymismahdollisuudet kotimaissaan.

2.11 Vahvistaakseen vuoropuhelua eteläisten naapurimaidensa kanssa EU hyödyntää olemassa olevia yhteistyövälineitä ja -ohjelmia. Euroopan talous- ja sosiaalikomitea suosittaa kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden mahdollisimman laajaa osallistamista käymällä kaikilla tasoilla osallistavaa työmarkkina- ja kansalaisvuoropuhelua, jossa otetaan huomioon eri toimijoiden erityispiirteet ja roolit ja korostetaan niiden panosta sellaisten politiikkojen ja toimenpiteiden suunnittelussa ja täytäntöönpanossa, joita tarvitaan nykyisten muutosten ja kriisien aiheuttamien vaikutusten hallinnassa ilmastonmuutoksen vaikutuksista alkaen.

2.12 On arvioitu, että monissa eteläisen naapurialueen maissa asukaskohtainen BKT laskee ja että niillä on edessään suuria haasteita, jotka liittyvät kasvaviin sosiaalisiin, taloudellisiin ja köyhyysriskeihin. Sen vuoksi on tärkeää laatia talous- ja finanssipoliittisia jälleenrakennussuunnitelmia, joihin sisältyy toimenpiteitä, joilla voidaan puuttua myös kasvavaa sosiaalista epävarmuutta aiheuttaviin ongelmiin.

2.13 Monien Välimeren naapurimaiden talouden elpyminen liittyy läheisesti asianmukaisen rokotuskampanjan tehokkuuteen, ja ETSK suosittaakin COVAX-yhteistyömekanismin vahvistamista ja sitä, että EU:n toimielimet antaisivat näille maille mahdollisimman paljon logistista ja hankintoihin liittyvää tukea myös kahdenvälisten sopimusten avulla. ETSK korostaa olevan oleellista tukea Välimeren eteläpuolella sijaitsevien kumppanimaiden omien rokotteiden ja lääkinnällisten tuotteiden tuotantolaitosten perustamista. Tässä yhteydessä komitea toistaa kehotuksensa keskustella vakavasti rokotteita ja lääkkeitä koskevien patenttien vapauttamisesta pandemioiden torjumiseksi.

2.14 ETSK katsoo, että covid-19-kriisin jälkeisessä elpymisessä kansalaisyhteiskunnan aktiivinen osallistuminen on ratkaisevan tärkeää ihmisten elämänlaadun parantamisen ja uuden kestävän kehityksen mallin kehittämisen kaltaisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Komitea kehottaakin EU:n toimielimiä vahvistamaan – eteläisen naapurialueen kanssa solmitun kumppanuuden puitteissa – edelleen kaikkia välineitä kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden osallistamiseksi.

2.15 Kansalaisyhteiskunnan organisaatiot ovat olleet etulinjassa tukemassa pandemiaan liittyviä terveydenhuolto- ja sosiaalialan toimia, ja niiden aktiivisuus on auttanut lieventämään kansalaisille aiheutuneita sosiaalisia ja terveydellisiä vaikutuksia. Kuten ETSK on jo todennut, niiden kyky vastata yhteiskunnan tarpeisiin on kuitenkin rajallinen, koska resurssit ovat usein niukat ja määrältään vaihtelevat. ETSK on vakuuttunut tarpeesta vahvistaa kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden tukimekanismeja myös, jotta voidaan suojella paremmin kaikkein heikoimmassa asemassa olevia ryhmiä, joihin pandemia vaikuttaa erityisen ankarasti, kuten nuoria, naisia, maahanmuuttajia ja vammaisia henkilöitä.

2.16 ETSK kehottaa EU:n toimielimiä ryhtymään lisätoimiin rauhan, demokratian ja ihmisoikeuksien kunnioittamisen tukemiseksi Välimeren konfliktialueilla. Konfliktialueiden asukkaiden olosuhteet ovat heikentyneet entisestään pandemian vuoksi, ja tarvitaan määrätietoisia toimia kattavan rauhansuunnitelman varmistamiseksi.

2.17 Koska elpyminen pandemiakriisistä on varmasti vaikeaa, EU:n ja Marokon ja Tunisian välisistä meneillään olevista kauppaneuvotteluista sekä tulevista neuvotteluista Jordanian kanssa on tulossa yhä tärkeämmät. EU:n olisi otettava paremmin huomioon nykyiset epäsymmetrisyydet ja huomioitava riittävästi eteläisiä kauppakumppaneitaan. ETSK kehottaa ottamaan kansalaisyhteiskunnan organisaatiot ja työmarkkinaosapuolet kattavammin mukaan neuvotteluprosesseihin ja vakiinnuttamaan niiden aseman virallisesti perussopimuksissa, jotta ne voisivat antaa myönteisen panoksensa kumppanimaiden välisiin kauppasuhteisiin. Näin voitaisiin varmistaa erityisesti tulevien kauppasopimusten pakollisten kestävää kehitystä koskevien lukujen täytäntöönpano.

2.18 Lisäksi ETSK ehdottaa, että kansalaisyhteiskunnan organisaatioille ja työmarkkinaosapuolille annetaan vastuu kestävyyttä koskevien lukujen lisäksi myös kauppa- ja investointisopimusten koko soveltamisalasta osana niiden virallisesti jäsenneltyä osallistumista.

2.19 ETSK toistaa näkemyksensä, jonka mukaan EU:n tulisi kohdentaa osa kauppaa tukevan kehitysavun varoistaan tukemaan kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden osallistumista sekä valmiuksien kehittämistä kestävään kauppaan ja investointeihin liittyvissä toimissa.

2.20 ETSK on jo aiemmin kehottanut vahvistamaan digitaalisia taitoja Välimeren molemmin puolin. Välimeren aluetta koskevan uuden strategian hyväksymisen jälkeen ja pandemian jälkeistä jälleenrakennusta silmällä pitäen ETSK muistuttaa tarpeesta vahvistaa investointeja digitaaliseen infrastruktuuriin ja tukea pk-yritysten digitalisaatiota, koska ne ovat työllisyyden ja sosiaalisen kehityksen edistäjiä, muun muassa ottamalla työmarkkinaosapuolet mukaan ja tunnustamalla työehtosopimusneuvottelujen ja työmarkkinavuoropuhelun mahdollisuudet eri tasoilla.

3. **Yleistä**

3.1 Pandemiakriisi on korostanut Välimeren alueen ongelmia: 25 vuotta Barcelonan julistuksen ja kymmenen vuotta arabikevään jälkeen alueen haasteet ovat edelleen valtavat. Euroopan unioni ja sen kumppanit Välimeren alueella ovat äskettäin päättäneet käynnistää uudelleen yhteistyön ja vahvistaa sitä kunnianhimoisen uuden Välimeren alueen toimintaohjelman avulla.

3.2 Uusi toimintaohjelma perustuu ajatukseen siitä, että tulevaisuuden strategisiin haasteisiin voidaan vastata menestyksekkäästi yhteisten etujen mukaisesti vain tekemällä yhteistyötä kumppanuuden hengessä. Toimintaohjelmaan sisältyy erityinen talouden investointiohjelma, jolla tuetaan Välimeren alueen sosioekonomista elpymistä vuosina 2021–2027. Korkean edustajan Josep Borrellin mukaan yhteisenä tavoitteena on rakentaa rauhanomainen, turvallinen, demokraattinen, ympäristöä säästävä, vauras ja osallistava eteläinen naapurialue.

3.3 Med Dialogue for Rights and Equality -ohjelman äskettäin julkaisemassa tutkimuksessa *Bridging the Sea* ([2]) todettiin, että lähes 63 prosenttia eteläisellä naapurialueella toimivista kansalaisyhteiskunnan organisaatioista käsittelee demokratian ja oikeuksien lujittamisen kaltaisia kysymyksiä, kun taas yli 53 prosenttia käsittelee muun muassa sosioekonomisen eriarvoisuuden torjuntaa. Ekologisten ja ympäristökysymysten tiedostaminen ja huomion kiinnittäminen niihin on yhä tärkeämpää. Nämä tiedot vahvistavat sen, että perusta on jo vakaa ja että kansalaisyhteiskunnalle annettavaa tukea on vahvistettava, jotta tulevaisuuden haasteisiin voidaan vastata entistä paremmin.

3.4 Eteläisen naapurialueen kansalaisyhteiskunta on lisännyt toimintaansa kahden viime vuosikymmenen aikana. Sen aktiivisuuden ansiosta on voitu lieventää väestölle aiheutuneita sosiaalisia ja terveydellisiä vaikutuksia, mutta samaan aikaan on tullut esiin tarve pyrkiä vahvistamaan kansalaisyhteiskunnan valmiuksia ja asiantuntemusta, jotta se voisi toimia paremmin.

3.5 Kuten muuallakin maailmassa, myös Välimeren alueella on koettu vakavia taloudellisia ja sosiaalisia häiriöitä covid-19-pandemian vuoksi. Sosiaalisia ja terveydellisiä seurauksia on pahentanut asianmukaisen julkisen terveydenhuollon infrastruktuurin puute etenkin kaikkein heikoimmassa asemassa olevissa maissa. Pandemiakriisi on monissa maissa kärjistänyt jo olemassa olevia kriisejä, jotka johtuvat monista tekijöistä, kuten jo ennestään epävarmasta taloudellisesta ja sosiaalisesta kehityksestä, korkeasta työttömyydestä ja eräillä Libyan ja Syyrian kaltaisilla alueilla myös konfliktien seurauksista.

3.6 Välimeren maiden hallitukset reagoivat välittömästi vaikkakin hyvin eri tavoin hillitäkseen pandemian leviämistä ottamalla käyttöön työntekijöihin ja yrityksiin kohdistettuja tukitoimenpiteitä, myös yhteistyössä työmarkkinaosapuolten ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden kanssa, joskin näiden osallistuminen oli usein riittämätöntä ja joissakin tapauksissa olematonta. Pandemian vaikutusten hillitsemiseksi lähes kaikki Välimeren alueen valtiot ottivat käyttöön sulkutoimia – kuten Marokko, Egypti, Jordania ja Libanon –, ulkonaliikkumiskieltoja ja matkustusrajoituksia.

3.7 Pandemiakriisin vuoksi monet alueen hallitukset ovat ryhtyneet toteuttamaan elvyttävää politiikkaa, joiden tarkoituksena on puuttua talouskriisiin ja tukea tiettyjä aloja kannustamalla tuotantoa, ottamalla käyttöön verohelpotuksia ja taloudellisia kannustimia sekä toteuttamalla toimia investointien houkuttelemiseksi.

3.8 Pandemia on aiheuttanut kielteisiä taloudellisia seurauksia kaikkialla Välimeren alueella, ja seuraukset johtuvat paitsi kotimaisen ja ulkoisen kysynnän vähenemisestä ja kulutuksen laskusta myös rahoitustilanteen heikkenemisestä ja julkisen velan kasvusta. Pandemiakriisin alusta lähtien alueen hallitukset ovat osoittaneet lisäresursseja terveydenhuolto- ja talousjärjestelmille tiettyjen sektorien tukemiseksi. Sen vuoksi lähes kaikkien Välimeren alueen maiden julkisen talouden alijäämä kasvaa huomattavasti.

3.9 Rajoitustoimenpiteet, joilla on estetty tai rajoitettu kansainvälistä liikkuvuutta, ovat vaikuttaneet ankarasti liikennealaan, ja sen vuoksi matkailu on ollut yksi pandemiakriisin eniten koettelemista aloista. OECD on arvioinut alan supistuneen 45–70 prosenttia ja kansainvälisen matkailun vähentyneen 60–80 prosenttia ([3]). Matkailu on yksi Välimeren alueen maiden talouden tärkeimmistä osa-alueista, ja YK:n kauppa- ja kehityskonferenssin (UNCTAD) mukaan Egypti ja Marokko kuuluvat maihin, joihin kriisin vaikutukset kohdistuvat ankarimmin koko maailmassa ([4]).

3.10 Mikroyritykset, pk-yritykset ja itsenäiset ammatinharjoittajat ovat tärkeä osatekijä Välimeren etelärannikon maiden taloudessa. Niiden liikevaihto on supistunut merkittävästi, ja useimmat niistä ovat joutuneet vähentämään työntekijöiden määrää. Tässä yhteydessä on toteutettava rakenteellisia toimenpiteitä, joilla voidaan auttaa pk-yrityksiä selviämään kriisistä, kasvamaan ja innovoimaan niin, että ne voivat kohdata sekä digitalisaation että hiilestä irtautumisen haasteet.

([2]) https://meddialogue.eu/wp-content/uploads/2021/02/Publication-Bridging-the-sea.pdf
([3]) https://read.oecd-ilibrary.org/view/?ref=124_124984-7uf8nm95se&title=Covid-19_Tourism_Policy_Responses&_-ga=2.143901749.1647750476.1622806508-1692148678.1622806341
([4]) https://unctad.org/system/files/official-document/ditcinf2020d3_en.pdf

3.11 Pandemiakriisi on Välimeren alueella koskettanut kaikkia sosiaaliryhmiä, mutta erityisen pahoin siitä ovat kärsineet seuraavat ryhmät: nuoret, koska työmarkkinat ovat heikentyneet ja kouluissa ja yliopistoissa on toteutettu sulkutoimia, naiset, jotka muun muassa eteläisillä naapurialueilla työskentelevät usein epävirallisessa taloudessa, maataloudessa ja rajoitustoimista vakavasti kärsineellä matkailualalla, muita heikommassa asemassa olevat ryhmät, kuten epäviralliset työntekijät ja pakolaiset, jotka eivät useinkaan kuulu sosiaaliturvan piiriin, ja vammaiset henkilöt, joille suunnatut palvelut ovat usein puutteellisia.

3.12 Eräillä eteläisen naapuruston alueilla vesipulan ja saniteettipalvelujen puutteen kaltaiset tekijät ovat kärjistäneet pandemian vaikutuksia erityisesti sosiaalisesti eristyneimmillä alueilla, konfliktialueilla ja pakolaisleireillä.

4. **Haasteet ja mahdollisuudet**

4.1 Kuten Välimeren unionin pääsihteeri on korostanut ([5]), nykyinen terveyskriisi vaarantaa alueella viime vuosina saavutetun sosioekonomisen edistymisen. Kriisi on kuitenkin myös mahdollisuus vahvistaa integraatiota ja lisätä talouksien häiriönsietokykyä.

4.2 Kansalaisyhteiskunnan rooli Välimeren alueella on olennaisen tärkeä oikeudenmukaisemman ja osallistavamman yhteiskunnan rakentamisessa pandemian jälkeen. Vastaavasti, kuten Porton sosiaalialan huippukokouksessa korostettiin ([6]), työmarkkinaosapuolten ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden aktiivinen osallistuminen on ratkaisevan tärkeää, jotta ketään ei jätettäisi jälkeen ja jotta Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilari voidaan panna tehokkaasti täytäntöön.

4.3 Covid-19-pandemia ja siihen liittyvät toimenpiteet ovat vaarantaneet kansalaisyhteiskunnan kestävyyden. Hallitukset ja monet avunantajat ovat keskeyttäneet avustukset ja jäädyttäneet rahoituksen sekä ohjanneet varat covid-19-pandemiaan liittyviin avustustoimiin. Tämä uhkaa kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden jo ennestään haurasta kestävyyttä, niiden mahdollisuuksia jatkaa yhteisöjen palvelemista sekä monien kansalaisyhteiskunnan työntekijöiden työpaikkoja, vaikka organisaatioilta odotetaan paljon. ETSK korostaa, että organisaatioiden kestävyyteen liittyvät avustukset ja perustukirahoitus ovat kansalaisyhteiskunnan organisaatioille ratkaisevan tärkeitä, jotta ne voivat sopeutua nopeasti muuttuviin tilanteisiin ja jatkaa toimintaansa kriisien aikana.

4.4 ETSK on korostanut, että Välimeren alue on yksi maailman haavoittuvimmista alueista ilmastonmuutoksen vaikutuksia ajatellen. Covid-19-pandemia on vaikuttanut kielteisesti yhteiskunnalliseen tilanteeseen ja kehitykseen, ja sen vuoksi on hyväksyttävä kiireellisesti kestävää kehitystä ja vihreää taloutta koskevia strategioita.

4.5 Elvytyssuunnitelmien hyväksyminen Välimeren alueella tarjoaa mahdollisuuden varmistaa alueen taloudellinen, sosiaalinen ja ympäristöön liittyvä kehitys. On tärkeää yhdistää kehitysmahdollisuudet solidaarisuuden, eriarvoisuuden torjunnan sekä oikeusvaltion suojelun ja kunnioittamisen kaltaisten periaatteiden noudattamiseen. Kansalaisyhteiskunnan aktiivinen osallistuminen on olennaisen tärkeää kaikkien näiden tavoitteiden saavuttamisen kannalta.

4.6 Eteläisen naapurialueen maiden covid-19-pandemian jälkeisissä jälleenrakennussuunnitelmissa olisi talouskasvun ohella kiinnitettävä huomiota ennen kaikkea ilmastonmuutokseen, veden niukkuuteen, aavikoitumiseen ja saastumiseen liittyvien ympäristöongelmien hillitsemiseen. Ympäristönsuojelutoimilla voisi olla myönteinen vaikutus Välimeren alueella, koska niiden avulla voidaan monipuolistaa taloutta ja luoda laadukkaita työpaikkoja. Tässä yhteydessä ETSK kiinnittää huomiota uusiutuvien energialähteiden (erityisesti aurinko- ja tuulienergian) erittäin suureen potentiaaliin eteläisissä kumppanimaissa. Komitea kehottaa EU:ta ja sen jäsenvaltioita panostamaan siihen, että tällä alalla tehdään enemmän kestäviä yhteisiä investointeja.

4.7 ETSK on jo korostanut tarvetta edistää oikeudenmukaista siirtymää Välimeren alueella myös terveyden, koulutuksen ja sukupuolten tasa-arvon kannalta myönteisten vaikutusten luomiseksi. Jotta voidaan varmistaa siirtymän ja digitalisaation periaatteisiin yhteensopiva elpyminen, on ratkaisevan tärkeää edistää tietoisuuden lisäämistä ja erityisesti yrittäjähenkisyyden ja digitaalisten taitojen kehittämistä. ETSK kannattaa eteläisten kumppanimaidensa kehotusta vahvistaa EU:n ja sen jäsenvaltioiden sitoutumista tutkimus- ja kehitysyhteistyöhön Välimeren alueella.

([5]) Välimeren unionin ulkoasiainministerit asettivat painopistealoja Euro–Välimeri-alueen yhteistyön ja integraation vahvistamiseksi – Välimeren unioni – UfM (ufmsecretariat.org)

([6]) https://www.2021portugal.eu/en/porto-social-summit/porto-social-commitment/

4.8 Eteläisen naapurialueen elpyminen tilanteessa, jolle on ominaista epävirallisen työn ja harmaan talouden suuri osuus, liittyy tiiviisti myös tehokkaan ammatillisen koulutuksen mallin kehittämiseen. ETSK toistaa, että on tarpeen vahvistaa erityisesti nuorten ja naisten ammatillista osaamista, jotta sitä voidaan hyödyntää kansallisissa ja kansainvälisissä yhteyksissä osaamiskiertoa ajatellen. Kansalaisyhteiskunnan organisaatioilla on myös tärkeä rooli taitojen vahvistamisessa epävirallisen koulutuksen avulla järjestämällä työpajoja ja kursseja ja edistämällä yhteisötaloutta. Komitea korostaa myös tarvetta ottaa työmarkkinaosapuolet mukaan, jotta voidaan puuttua kysynnän ja tarjonnan epäsuhtaan työmarkkinoilla, kuten korostettiin jo Välimeren unionin alueellisessa työmarkkinavuoropuhelussa.

Bryssel 24. tammikuuta 2023.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Christa SCHWENG